

سوال نمبر 1:

لوک گیت دی تعریف، لوک گیتاں دیاں
قسموں تے اپناں دے ذریعے پنجابی ثقافت دا
اظہار تے ویروا کرو۔

لوک گیت دی تعریف:

لوک ادب وچ لوک گیت منڈھلی حیثیت رکھندے
نیں۔ ایہہ اوہ گیت جنہاں تہمیرے کتابی شکل وچ
لکھ نئی جانڈے بلکہ آک نسل توں دوجی نسل
وچ زبانی منتقل / ٹوڈے جانڈے نہیں۔ ایہہ
سینہ بہ سینہ چلندے نہیں۔ لوک گیت آک آک
بندے نے نہیں لکھے ہوندے بلکہ ایہہ گیت معاشرے
دے لوک آئے تخلیق کردے ہیں تے اپنی
فارغ وقت اچ یک دوجے لوں سنڈے نہیں۔

مثال دے طور تے:

لوری لوک گیت دی اک قسم اے جیٹری ماں
اپنے بچیاں لوں سمہدے ہوئے سنیدی اے۔
تے ایہہ لوریاں آک نسل توں دوجی نسل وچ
چلدی رہندے نہیں۔

لوک گیتاں دیاں اقسام:

لوک گیتاں دیاں قسماں تھلے بیان کیتی گئے نیں:

1	ڈھولا	4- ٹپہ
2	لوری	5- دو بیڑا
3	مایا	6- جگنی
7-	لوی	

1 ڈھولا:

ڈھولا قدیم ترین لوک گیت اے جیڑی صدیاں دے پیڑے لے کر دی اک بیڑھی توں دو جی بیڑھی تائیں سینہ بہ سینہ لگی آؤندی اے۔

پنجابی زبان وچ ڈھول محبوب کون کنڈے نیں تے ڈھولا دا مطلب اے "اے محبوب" یعنی ایہہ گیت محبوب توں مخاطب کر کے گایا جاندا اے۔

بقول پروفیسر شارب:

"ڈھولا طور محبوب پنجاب دی پرانی علامت اے تے لوک گیت ڈھولا ایسے محبوب آئے ڈھوے توں ای بنیا اے۔"

بقول بیرو فیہر سمیع اللہ قریشی:
”ڈھولا اہل وچ بندے دے دکھاں دا ویروا تے
سپنور اے“

ڈھولا دی اقسام:
کھد بیان لیتے لئی اقسام ڈھولے دے میں

- 1- رومانی ڈھولے
- 2- داستانی ڈھولے
- 3- حسنی ڈھولے
- 4- لوسفا دے ڈھولے

ڈھولے دی بنت:

بقول اختر شمار:

ڈھولے وچ ادا لے مہرے دی بجائے پورا مہرے
ہوندا اے۔ ڈھولیاں دے پہلے مہرے آوے
کافیاں وائے ہونڈے میں۔ پہلے دو مہرے ہم
وزن وی ہونڈے میں۔ ایہہ دو یا دو توں زیادہ
مہرے تے شامل ہو سکدا اے۔

سے سالوں جانے تے بھاویں نہ جانے
ساڈا ڈھول جاو نیاں مانے

۱۔ میں ایتھے مایہی میرا سو پدے
میرا یں یں دل پیا اودے
دھن میرا خبرا جہوے ڈھولا

main part is missing. relate each type of lok geet to the importance in punjabi culture.

۲۔ بولیاں:

بولیاں پنجاب دے لوک گیتاں دی اک اہمہ جہی
ہنفا اے جیہدے وچ پنجاب دے وسیب
دی کولی تصویر کھینی گئی ہوندی اے۔ اہمہ اوہ
ہنفا اے جیہدے اُتے خوشیاں، غم، امنگاں،
چاواں، سرشاری تے سہستی دے سارے
رنگ ملدے نیں۔

بولیاں دے "کچھوٹر بارے کوٹی بکی گل نہیں رہی جا
شکری کہ ایہ کدوں وجود وچ آئی پہلا شاعر کون
سی تے پہلا واری ایہنوں کس نے گایا سی۔ ہر
ایہ معلوم سی کہ جہوں کسے گھرو نے مٹیار دے
پیار پایا تے او پدے حسن لوں بیان کرن ٹی
جیہدے الفاظ ادا لے اوہ لوی بن گئے۔

لقول مقصود ناہر چوہدری:

بولیاں لوک ارب دی اک اچھی تصویر نیں
جینہاں لوں عوام دے غم تے خوشی دے جذبات
نہرے کے سامنے آجاندے نیں تے ایہناں وچ سدھے

سالوں میں انساناں دے دل چھہ نظر آوندے نیں۔

لولیاں دی بنتر:

لقول پروفیسر قیوم نظر:

”لولیاں جمع داصیفہ اے جیہدا واحد لولی اے۔
لولی اجیہی نظم اے چھری او ای مصرعے وچ
مک جاوے تے جیہدے وچ ردیف تے قافیہ
وی نہ ہووے۔“

کچھ لولیاں دیاں مثالیں:

- 1 گوری بھل گئی دندا ساملنا، تے گجھ گئی کالگیت تے
- 2 اوکھے مٹلاں دے پھون نیپڑے، ذات کوئی پچھد نہیں
- 3 دناں والیاں دے پلن پرو نچھے، چھریاں دی آگ نہ بدلے
- 4 ساڈا دیس سپہاگن سارا، چپے چپے کھوہ وگدے

لولیاں دا موضوعاتی کھلا ر:

لولیاں ذاکوئی یک خاص موضوع نہیں ہوندا
بلکہ ایہہ موقع دی مناسبت نال کئی وی موضوع
نے لئی جا سدی نیں۔ لولیاں مذہبی، سیاسی،
سماجی، ہجرتے فراق، عورت دی محبت تے

خولھورتی عنبریں ایس وی موضوع تے لئی جا
سڈی اے۔

3- ٹیپ:

ٹیپ پنجابی لوک گناں دی آکھنفا اے۔ ایہ
وسب دے رہن سہن، رسمیں رواجوں تے
میلاپاں وچ خوشی دے موقع تے گایا جاندا اے۔
عام طور تے کڑیاں ویاہ دے موقع تے
مقابلہ دے انداز وچ ڈھولکی دی مدد نال
ٹیپ گانیاں نیں۔

بقول ڈاکٹر عصمت اللہ زاید:

ٹیپ دا مزاج شوخ اے۔ ایہدے وچ موضوعات
دی رنگارنگی موجود اے جسٹری خوشی دے
موقعاں تے بیان کیتی جاندی اے۔ ایہہ زیادہ
ترویاہ تے گائے جاندے نیں تے اینوں گاون
آلیاں جوان کڑیاں پوندیاں نیں۔

ٹیپ دی بنتر:

بقول صدیق تاثیر:

ٹیپ وچ جرتے قافیہ دی پابندی لازمی اے

تاکہ تپے دا وزن برقرار رکھیا جاسکے۔ ایلہ عملاً
مہل جیسے حملے لوقں شروع ہوندا اے۔“

تپے دیاں کجھ مثالیں:

۱۔ پیلی دیاں چھاواں نی
آپے ہتھی ڈولی ٹوڑکے ماپے کرن دعاواں نی

۲۔ دھیلے دی چاء پیتی
لکھاں جیسی جمنڈی چنناں، تپے پچھو وے تباہ لیتی

4- لوریاں:

پنجاب دے لوک گیتاں وچوں لوری سبھ لوقں
قدیم لوک گیت اے۔ لوری اوس گیت لوقں
لیندے نیں جیٹرا اک بچہ جہداں نال ماں دے
منہ کول سنا شروع کر دیندا اے۔

لوری دا پچھو لٹر:

جیویں مہتا دا جزا دنیا دی ہر قوم وچ اک
ساواں ہوندا اے ایویں ہی لوریاں وی
ہر زبان تے ہر قوم وچ موجود ہیں۔

بقول افضل پرویز:
 "لوری حضرت انسان لوں لڑھتی وچ ملی ہوئے ہن"

بقول اختر شمار:
 "بچے دی ماں، نانی یا دادی لور وچ بے بے نلے نال
 لوں سوان لئی جیہڑی پتھاں نال تھا پٹری مارے لیت
 گاوندی اے، لوری ایلانڈی اے"

پنجابی لوریاں د ا موضوع:

چونکہ پنجاب مڈھ قدیم لوں ای زرعی علاقہ
 اے تے ایلدی لویتی آبادی پینڈاں وچ رہندی
 اے ایس واسطے ایلدیاں لوریاں وچ معاشی تے
 سماجی روپے تے ڈنگراں، جالوراں، فصلان،
 کھیتاں تے اناج دا ذکر ملایا اے۔
 ایس لوں علاوہ لولیاں وچ مذہبی، معاشی
 سیاسی تے سماجی رنگ وی ملدا اے۔

لوریاں دیاں مثالان:

جنگل ستے پہاڑ ستے
 ستے سب دریا
 اے جاگدا ساڈا کاگا
 زنگر، زنگر، زنگر

